

BEKÜLDTÉK

Részlet Tomory Zsuzsa *Kezdeteink* című írásából
a magyar Húsvét tiszteletére

Megmunkálásra alkalmas alapanyagok között nem említettem meg az ős-magyar törzs által használt legelső anyagot, az aranyat, mivel eddig — tudtommal — Aranykorszakunk arany emlékei ásatásaink során nem kerültek elő. Első társadalmunk — mint már említettem is — szelíd, dombos, gyümölcsfás vidéken, víz partján alakult ki. A csallóközi Duna homokjában keresetlenül is találtak aranyat, oly sokat, hogy „kosárral hozták, vékával mérték”, nemzeti hagyományaink szerint. Szépsége miatt szerették is. Szerszámaik nem lévén, ezen lágy anyagot használták díszül. Kis aranymagocskákat gyúrhattak függőik számára, a meggy páros gyümölcsét utánozva, vékonyra nyújtva tárgyakat vonhattak be vele, s fákra aranylevélkéket akasztottak, melyek a szellők érintésére kedvesen csilingelő hangot adtak. Minderről bő néphagyományi emlékeink vannak.

Ugyanezen időben használhattak színes, de megmunkálatlan kavicsokat, s kagylók csillogó, szivárványfényű házát, madarak elhullasztott tollát, leveleket, virágokat, — mindent, ami szép volt körülöttük. Tekintettel arra, hogy kedves gyümölcsük a meggy, melynek leve szép piros, ezt használhatták festésre, rajzolásra is. Éppen ezért meggyőződésem, hogy az első anyagba foglalt gondolatközlés az írás volt: folyékony anyaggal szilárd alapon való írás, melyben művészet és gondolatközlés karöltve jelenik meg. További meggyőződésem, hogy az anyaggal kifejezett művészetek kezdetei az aranykorra vezethetők vissza, s éppen ezért jelenik meg például a rajzművészet teljesen kifejlett alakban a jégkorszakban.

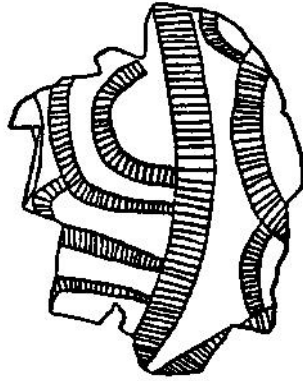
Mai tárgyaink között meg kell említenünk a tojást, amit máig „írnak” asszonyaink, s e tárgy talán az egyedüli eszköz, melyen népünk megőrizte az Aranykor formakincsét: meggylével, madártollal, tojáshéjra festve. A következőesen „piros” tojásnak nevezett húsvéti tojást innen eredeztetem, annál is inkább, mert népünk, s főleg magyar és fehérhún őstörzseink szótárában, hitvilágában a tojás a világmindenség jelképe is volt. Hogy ez valóban így is van, azt a világ csak napjainkban kezdi sejteni.

Hogy ezen tojásminták az Aranykor óta fennmaradhettek hazánk területén szinte képtelenségnek tartjuk, de ezen a ponton meg kell említenem, hogy fennmaradt az akkori tündérruha: a virágból, levelekből készült ruha emléke is. Erdélyben és a Kékes-gallyatetői részen még engem is tanítottak gyermekkorom társai ennek készítésére. Mi viszont már nem ruhát, hanem terítőt készítettünk belőle, s azt egy közeli, szabad ég alatti Mária-szobor talpazatára helyeztük.

A világ legősibb húsvéti tojása is hazánk területén látott napvilágot, noha erről iskoláinkban soha nem esett szó, s én is véletlenül bukkantam hírére Móra Ferenc „Utazás a földalatti Magyarországon” című művében, melynek ide vonatkozó részletét idézem: „Ezzel körülbelül számot is adtam mindenről, ami nem kerül a múzeumi termék szekrényeibe, még akkor se, ha majd lesznek szekrényeink, és tudjuk őket hova tenni. Ezek a szokott cifrasági találmányok, amint a ködmönös nemzet mondja, ugyan a ködmöntelen is úgy mondja, ha úrral beszél. Kardok, kengyelek, lószerszámdíszek, férfiöv ércfityegői, asszonyok encsembencserei. Egészen szokatlan csak egy van köztük: tojáshéj, amit egy szegényesen eleresztett öreg hölgy markában találtunk. A tojás, mint másvilági útravaló, elég gyakori dolog az ú.n. hún sírokban.

Volt olyan temetőnk, amelyiknek háromszáz sírjában találtam. De ez nem olyan tojás, mint a többi. Barnára festették valamivel, és a barna festéken át szabályosan kanyargó, létrafokozású girlandokat kapartak a fehér mészhéjba. Ezt a díszítést mind a hetvenhárom darabon látni.

Tudniillik a húsvéti tojáshoz ez a tiszteletreméltó őse ennyi darabban jött ki a kegyetlen száraz, szikes földből, amelyen néha csak a csákány fogott. Már a másfélezeréves szorongatás is szétnyomta, meg az ásó hegye is nekiszaladt, s így nagyon megszaportottam a darabszámstatisztikát, mire dobozba került.

Avarkori hímestojás töredéke. A kapcsolódási mód a felsőcsiszi szarutárgyakéval egyezik. A díszítés csak úgy kap erőre, ha a hímét jelölő vonalpárok közé haránt vonalkézessai kiáltódnak. A mai szaruk hasonló technikáját a fenti rajz szemlélteti. (Kis-sombori lelet.)

Húséges munkatársaim azonban, Sebestyén és Czögler tanár urak erős fogadást tettek, hogy szerves egészé kögítik a hetvenhárom morzsát. Amilyen elszánt emberek, ki is telik tőlük. (446-447 old.)

Hogy valóban össze is rakták a fenti urak e tojáshoz azt már a Magyarország Néprajza című műből tudtam meg, ami a rajzát is hozza, s alant látható. (V.31:248)

Mind maga a tojás, helyesebben mony, mind pedig az itteni barna színe avar őstörzsünk legszorosabban vett vallási jelképei közé tartozik.

Balázs Márton, a kézdívsárhelyi Polgári Leányiskola igazgatója 1500 tojásmintát gyűjtött össze. Idézem a Csernátoni Füzetek 1992 évi áprilisi számában közölt tanulmányának egy részét: „Sokszor, igen sokszor kell az egyes darabokat kézbe venni, s megbarátkozni velük úgy, hogy az egyes képek önállókká váljanak, hogy tisztán láthatóvá legyenek a több motívumból álló alakzatok egyedei, hogy feltűnjenek a közös és megkülönböztető sajátságok; szóval bizonyos rendszer is legyen bennük fölfedezhető. S ha beható megfigyelés után mindezek kialakulnak, s ha a némi magyarázattal szolgáló etnographiai adalékok is már ismeretesek: önkénytelenül merül fel a szemlélő előtt az a kérdés, honnan van a népléleknek az a sablonosságot nem ismerő, csodás változatossággal teremtő képzelőereje, s honnan az a bámulatos izlés, amellyel azt kifejezésre is tudja juttatni.

De már ekkor a felelet is csaknem magától jön meg, mert belátja a szemlélő, hogy ezek az alakzatok és színek a legbensőbb és legszorosabb összeköttetésben állanak az illető nép lelki világával és életviszonyaival, mert kifejezésre jut azokban ennek nemzetisége, vallása, műveltségi foka, foglalkozása, ízlése, hajlamai, öröme, bánata, szerelme, a csillagos égboltozat, a nagy természet növényeivel, állataival, stb.”

A színekkel, festékekkel, iróanyagokkal kapcsolatban a következőket mondja: „Majd követi ezeket a festőanyagok előkészítése, melyekből a festékek legnagyobb részét ma még házilag is elő tudják állítani. Ezek leginkább nyáron át gyűjtetnek össze, s megszáritva rendszeresen tálasokra akasztott bokály-kancsóknak várakoznak, amíg az idő felhasználásukra elérkezik.” Kedvelt színek között megemlíti a pirosat, rózsaszínt, világoskékét, zöldet.

Számunkra igen fontos azon közlése, hogy ezen tojásminták a hímzéseken is egytől-egyig mind megvannak. „Valamennyinél tehát az ékítményes művészet egy, ugyanolyan forrásból fakad, páratlan ügyességgel alkalmazkodva minden tárgynál annak rendeltetéséhez, alakjához,

részleteihez és az ahhoz fűződő gondolatokhoz, érzelmekhez.” Ezen ösművészetünkben népünk tehát megőrizte az Aranykor magasabb tudatát, s ezt később egyéb használati tárgyára átszármasztotta. Magyar Adorján egy keresztzesemes minta alapján tudta elénk tárni a magyar rézkorszak házainak szerkezetét. Balázs Márton szíves útmutatása alapján viszont megtudjuk azt, hogy az Aranykor formavilágát nemcsak tojásaink, hanem hímzéseink is megőrizték, sőt ezen túl: a húsvéti tojásról szóló rigmusok is ősi képeket vetítenek elénk. Egy ilyen részlet:

Jól tudom gazduram
Hogy el akart bújni
Kapuját, ajtaját
Be akarta zárni
Még kedves lányát is
El akarta dugni.

Azért áldja Isten

E háznak gazdáját,
Piros hajnal után
Hozza fel a napját.
Hogy érhesse soká
Még húsvét napját.

(Alsó Csernáton)

E háznak kis kertjében
Van egy rózsató.
Rózsás kertben nevelje
A jó Teremtő
Vízét öntök rózsatóre
Szálljon áldás a fejére.
Az Istentől azt kérem
Piros tojás a bérem.

(Általánosan használt szöveg.)

Az általánosan használt mondókát tartom a kettő közül ősbibb szövegnek, hiszen ház, kapu későbbi műveltségi termék. Tündérruhát öltve, tavaszi nász idején ilyen mondókákkal köszöntötték egymást tündérhoni őseink. Talán még ősbibb a következő szöveg:

Jó reggelt, jó reggelt, kedves liliomszál,
Megöntözlek rózsavízzel, hogy ne hervadozzál.
Kerek erdőn jártam, piros tojást láttam,
Bárány húzta rengő kocsin, mindjárt ide szálltam.
Nesze hát rózsavíz, gyöngyöm, gyöngyvirágom,
Hol a tojás, piros tojás, tarisznyámba várom.

(Általánosan használatos szöveg.)

Írásbeliségünk kezdeteit tehát az írott - folyékony anyaggal rögzített képekben kell keresnünk, s ennek kezdetei az Aranykorba nyúlnak vissza. Húsvéti tojásaink tökéletes szerkezeti és művészeti értékein túlmenően megtaláljuk őstörzseink jelképrendszerét, s szakavatott ember kezében bővebb mondanivalója is megszólalhat.

Szerintem tehát ezen Tündérkorban kifejlesztett írásbeliség lehet magyarázata annak, hogy a Jégkorszakok idején már olyan tökéletes művészi képeket alkottak az emberek annak ellenére, hogy a jégkorszak alatti küzdelmes élet nem a legalkalmasabb idő a művészetek fejlesztésére.

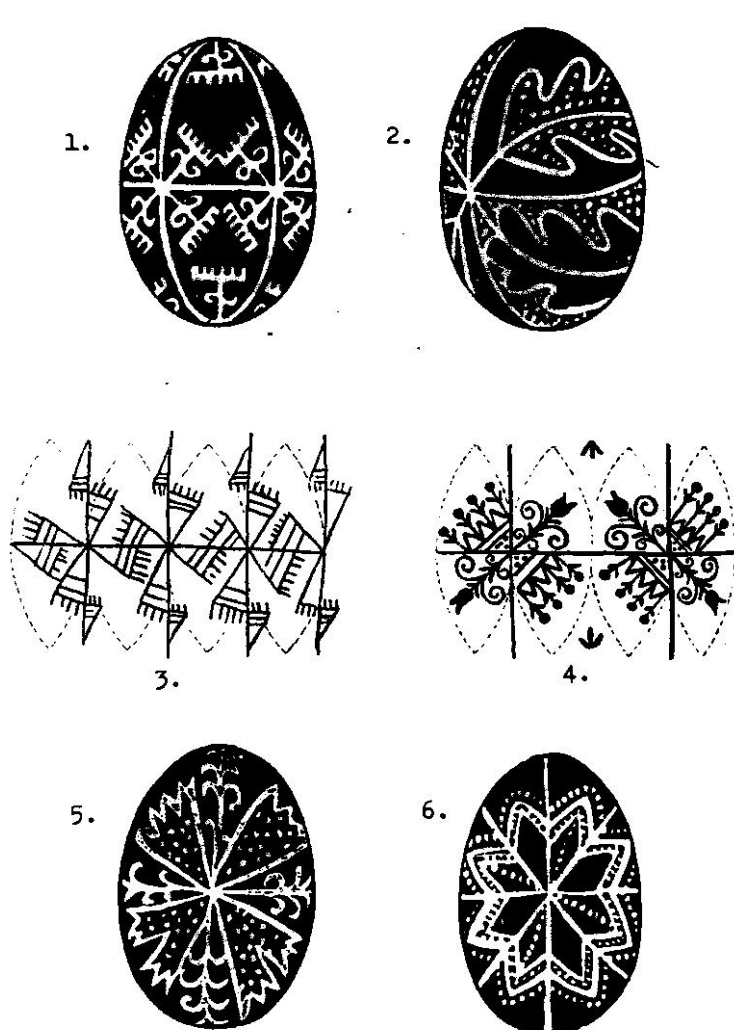
Tekintettel arra, hogy tündérhoni őseink növényevők voltak, csont — a későbbi korok egyik kedves alapanyaga — még nem volt általánosan használható anyag. Kemény eszközökre sem volt szükségük, így rovásuk is alig mehetett a lágy arany karcogatásán, tojásfesték karcolt mintáin túl. Ide sorolhatjuk az ujjainkal, esetleg faággal porba, homokba rajzolt mintákat. Ennek emléke fennmaradt falunk népének azon szokásában, hogy virágágyak köré, ünnep előtt még a kocsútra is vesszőseprűvel, vagy gereblyével művészi mintákat rajzoltak a porba, homokba. (Különösen emlékezetemben maradtak gyermekkoromból, az akkori balatonszárszói orvos kertjében látott ilyen minták.)

Nyelvünk is ekkor alakult, lombosodott. Ezen nyelvfejlődéssel, s a körülöttük lévő természet változásaival fejlődött, illetve módosult anyagba zárt gondolatközlésünk is.

Legelső ilyen ég-jelképű tojás minden valószínűség szerint a csallóközi lággy aranyból, szabadkézzel gyúrt aranytojás, melynek emléke számtalan, szép népmesénkben őrződött meg.

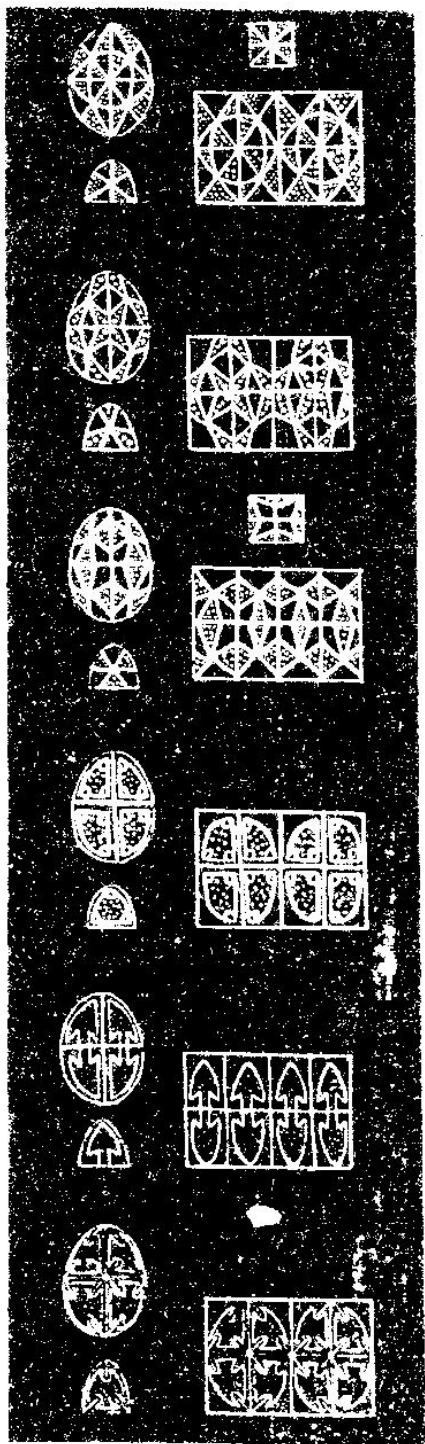
Máig fennmaradt tojásmintáink viszont megőrizték őseink vetületes világképének emlékét: „...Miképpen a mennyben, úgy a földön is...” Ezen világkép valamennyi őstörzsünkénél, s az ország minden vidékén máig is megtalálható volt, érintetlenül. Az utóbbi évek „városi” divatja volt csak képes megrontani az idők hajnala óta őrzött kincseink mondanivalóját.

Húsvéti tojások.

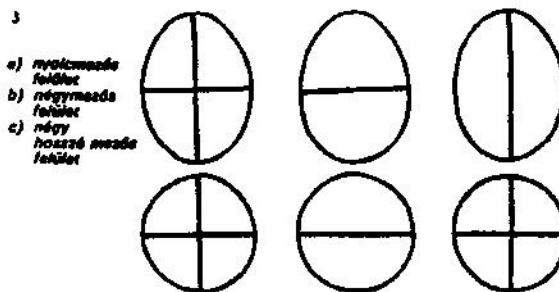
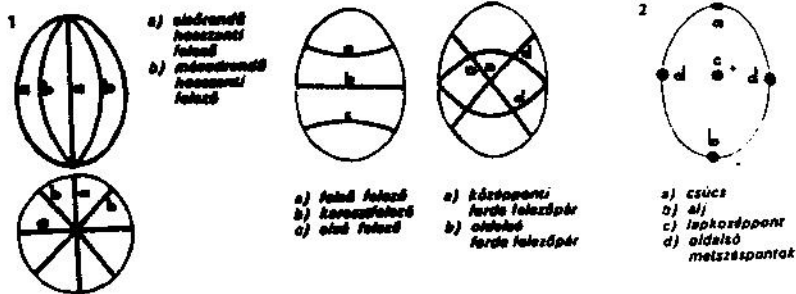

*Himes tojások. A középsők tojáshímek kiterített rajzai. (Losonc palóc vidéke.)
Fent: Kézdivásárhely, (Háromszék m.) Lent: Kícsány, (Baranya m.) és Oltárc, (Zala m.)*

Vetületes világképünk mellett őstörzseink jelképrendszere is mindenütt megfigyelhető, még hozzá a legművészebb kivitelben. A bal oldali képen a magyar mag-minta, a jász csillag, a hún ék figyelhető meg. A korábbi lapon az első tojás a csodaszarvas napjelkép, ugyan ez a 3. sz. mintán. Az ötödik tojás a székely zeg-zúgos „szekfü” mintában ismét a magyar hovatarozást hangsúlyozó mag-minta. A 4. sz. kiterített, Kézdivásárhely-i mintán kazar őstörzsünk, melyen ismét a mag-minta is szerepel. Az előbbi olvasata: „székely-magyar”, a másodiké „kazar-magyar”.

CSÍKMEGYEI TOJÁSOK. (V.19)

SUMIR SZENVEDÉSTÖRTÉNET Tomory Zsuzsa

Dumuzi halála

(Kramer és Jacobsen angol fordítása után)

.....
Tele volt a szíve könnyel,
Elment a mezőre
Könnyes szívvel a jó Pásztor
Elment a mezőre.
Könnyes szívvel jó Dumuzi
Kiment a határba,
Utítársa, mint máskor is
Kedves furulyája.

Furulyaszó visszhangozza
Minden bűját-baját:
„Oh, szép mezők, sirassatok
Sírva zokogjatok.
Zokogjatok ti is értem,
Ti folyami rákok,
Gyászoljatok, gyászoljatok
Folyóparti békák.

Sirasson az édesanyám,
Édesanyám Sirtur.
Édesanyám, neked talán
Öt kenyered sincsen,

Sirasson az édesanyám,
Tíz kenyere sincsen.
Ki viseli anyám gondját
A halálom napján?

Hadd zokogjak, mint jó anyám
Ott kint a mezőkön,
Hadd zokogjak, mint testvérem,
Ott kint a mezőkön.

Virágbimbók közé dőlt le
Dumuzi a jó juhász.
Virágbimbók közé dőlt le,
Virágok közt álmodt látott.
Felébredve azt sem tudta,
Álmod volt-é, vagy látomás?
Megdörzsölte két szemét,
Szédelegve felkereste
Álmodfejtő nővérét.

Ez testvér az álmod,
Ez álmod lényege!
Nádas borít, káka övez,
Fejét hajtja nagy búsulva
Egy magányos nádszál.
Két szép nádszál egymás mellett,
Az egyiket elmozdítják.
Liget fái nőttön nőnek
Fenyegetőn tornyosulnak.
Víz borítja szent tűzhelyem,
Elviszik a szent köpűnek
Még az állványát is.
Szögön függő szent csészém is
Leesik a szegről.
Pásztorbotom nyoma veszett
Egy bagoly..... (a sumir tábla itt törött)
Báránym sólyom karmaiban,
Fiatal kecskéim
azurkék szakállal
Söpri a föld porát.
Báránym a karámban
Hajtott térdel, megrettenve
A földet kapálják.
Tejet többé nem töltenek
A törött köpűbe.
A csésze eltörött,
Damuzi már halott.
Szelek martaléka
Szépséges karámja.

Baljóslatú álmod,
Amit nekem monasz.
Nádas borít, káka övez

Ameddig a szem ellát.
Ellenséged éltedre tör,
Mint sűrű nád, olyan számos,
Ezt mondja az álmod.
Fejét hajtja és úgy búsul
Egy magányos nádszál:
Szülőanyád jelképe az,
Fejlehajtva aki sírat.
Két szép nádszál egymás mellett
Geshtinanna és Dumuzi.
Édes testvér, ketten vagyunk,
Melyikünket tépik majd ki?

.....

Növények közt menedékem,
Geshtinanna el ne árulj.
Fűvek, bokrok rejtenek el,
Rejtekeimet el ne monddad.
Hatalmas fák közt bujdosok
Jó testvérem, el ne árulj.

.....

Utu, te kedves sógorom,
Jó nővéred feleségem.
Szép Eannát én táplálom,
Nászajándékát én vettem
Eriduban járva.
Inanna szent ajkát
Csak én csókolhatom
És az ő szent ölét
Én simogathatom.
Változtasd kezemet
Gazella kézzé.
Változtasd lábaim
Gazella lábbá.
Csak így menekülök
A gonosz galláktól,
Menekítsed lelkem
a démonok elől
Subirilába.

Ajándékul Napnak
A könnyeit adta.
Utu a könnyeket
Szépen elfogadta,
Az Irgalom Ura
Irgalmazott rajta.
S mi történt, óh csodák csodája!
A karjai végén gazella patája,
A két lába helyén gazella lába.
Futva fut, menekül,
Menekíti lelkét
Távoli világba
A gonosz üldözők,
A démonok elől

Szép Subirilába.

Belili, bölcs asszony
Nem vagyok akárki,
férjének istennő hív!
Adj innom a szentelt vízből,
Adj ennem a szentelt lisztből
Futva futok aztán tovább,
Gyors gazella lábon.

.....(Geshtinanna elrejtí karámjában a testvérét, de hiába, a gallák megtalálják:)

Az első üldöző belép a karámba

Dumuzi szép arcát

Vas szögekkel sujtja.

A második galla

Belép a karámba

Dumuzi szép arcát

Pásztorbottal üti

A harmadik belép,

Felrugja az állványt,

A szent tej kiborul.

A negyedik is beront

Leesik a szögről

Dumuzi bögréje.

Ötödik jöttekor

Darabokra török

A szent tej edénye,

Nem öntenek többé

Tejet a köpűbe

Eltörött az edény

Dumuzi már nem él.

Szelek martaléka

Szépséges karámja... (V.7:256-8)

E költeményekben megelevenedő képek kárpátmedencei magyar hagyományaink visszhangjai. Ott van az álmot látó, anyjáért, testvééréért aggódó fiú, ki bújosni kényszerül.

Ott van a szarvassá vált fiú képe, kinek már csak erdőben-mezőben van lakása.

Ott van a szenvedések történetének igen jellegzetesen nem keresztény, de magyar hagyományú képtára. A szent edényben felfogott tej anyajogú társadalmat idéz. Magyar hagyományainkban tejet és vért fognak fel a teljes egyenjogúság jegyében Szilveszter Jenő meglátása szerint.

Alant minden külön magyarázat nélkül hozom néhány hason képet ringató imánkat. Valamennyi idézet Erdélyi Zsuzsanna művéből való, s csak az oldalszámokat hozom.

A Boldogasszony tejét felfogó aranymelence.

Föltekintek az égre

Ott látok egy aranyos fát,

Kívú aranyos

Bellú kegyelmes

Az alatt van egy aranymelence

Abba van Szűz anyának három csöpp teje

Az Úrjézusnak három csöpp vére... (242)

Nyitva láccik mennyország ajtaja
Ottan látszik aranylámpa
Aranlápfa mellett aranymelence
Abban vagyon Krisztus Urunknak 3 csöpp vére
Asszonyunk Máriának 3 csöpp teje... (388)

Paradicsomkert
Közepiben aranyágas
Aranyágason aranyszög
Aranyszögön aranykendő
Krisztus Jézusnak 3 csöpp vére
Boldogasszonynak 3 csöpp teje
Aki ebbe megmosdik s az arny kendőhő törűköz
Úgy mehet a Jézus Krisztus színye eleibe amen. (248)

Jézus magyar szenvedéstörténete:

Vasdárdákkal vesszőzik
Vas-szegekkel szegeznek
Vas-ostorral ostorozzák (451)

Vasvesszővel vesszőzték
Vasustorral ustorozták
Tüvisekkel koronázták... (441)

*

Vasláncokkal megkötözték
Vaskecsükkel megcsapkodták
Vasnyálukkal leköpdösték. (367)

*

Vas vesszővel megvesszőzték,
Vas ostorral megostorozták. (346)

*

Vas ráfára kötözték
Vas dárdával dárdázták. (365)

*

...Mikor mozs vizik a szent fiamat
A Zsella hegyre csapdottatnyi
Tomba szöggel szögeztetnyi
Dárdávo' dárdázik
Vastörökkel bökdözik. (417)

*

Vasustorokkal harcon vagdosták... (337)

*

Vas kesztyűvel csapdossák
Vas ostorral ostorozzák. (294)

*

Ott csapdossák dárdával,
Vasrúddal vagdossák
Vasvesszővel verdesik. (287)

*

Síratlak szüntelen

en is keserves szévél,
reád nizvin téged szánlok
kőnyves szemeimmal,
Szánnyatok meg engem,
erdők szép vióláim,
keserűlőn az hegyeknek
Zugó Csátornai,

Vége legyen Immár
keserves panaszémmak... (V.1:755 **Moldva**)

ÓMAGYAR MÁRIA SIRALOM

„...keservesen kintatul vos szegekkel veretü

MAGYAR SZÓLÁS-MONDÁS

„Illa berek nádak erek...” is több ezer éves emléket dajkálnak.

Excerpt from my book Our beginnings in honor of the Magyar Easter celebrations

... Among the basic materials that could be used for working I need to mention the materials used by the ancient Magyar group. The first among them was: gold. It needs to be mentioned because this and the later mentioned materials did not and could not have easily come to the surface with archaeological means, due to their fragility. The era I mention in my book was the Golden Age: it developed in a gentle, hilly region among fruit trees, on the shore of the Danube, in the island of Csallóköz. The sandy shores of this place contained so much gold, that – as our legends mention – gave basketfulls to anyone just for the asking. This metal was loved, due to its beauty. Since they did not have any instruments at this time, they could form this soft metals between their fingertips, to make little gold-nuggetts for earrings, imitating the form of their favorite fruit, the sour cherra (meggy in Magyar), they could also press gold into thin layers to cover ordinary objects with them. Such were the gold-leaves of trees: they hung these gold leaves onto the tree branches, and when a mild wind toucheed them, they gave a pleasant, mild ring. We have ample stories of folk memories of these.

They also used at this time colorful pebbles, the shiny houses of clams, the feathers of birds they found on the ground. Since their favorite tree, the meggy had a red wood, their fruit was also red, they used its red juice for painting and drawing. For this reason it is my conviction, that our first writing system was connected with this method of using colorful liquids, while the engraved rovás could have started in making marks in the soft, golden sand of the Danube: both hand in hand, in the Golden Age. This may explain the long centuries of development in the arts, which appeared using harder materials in a fully developed manner by the Ice Age.

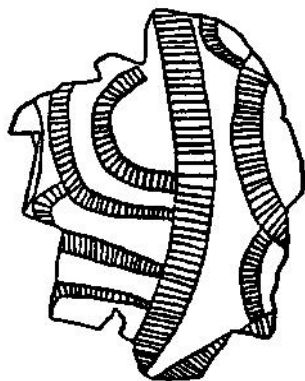
We have to mention among the still used objects of art: the eggs, which are still “written” by our women, on these our Magyar people preserved the form-treasure of the Golden Age, when they “wrote” the eggs with the juice of the sour cherry and used the bird feathers as brush. This must have been a holy activity also, considering that they always mentioned these egges as “red eggs”, and the image of the universe in the ancient belief system, especially of the White Hun-Magyars was egg shaped. This egg-shaped universe is just beginning to appear in non-Magyar sciences of today.

It seems unbelievable that these egg decorations were preserved since the Golden Age in Magyar lands, but here I have to mention that the memory of first dresses, made of leaves and flowers, called Fairy Dresses stayed with us also. In Erdély and at the Kékes-Gallyatető region I was thought how to make this in my childhood. It is true, we used to make not only the traditional skirts with this technique, but table cloths, as decoration to place them under the statue of the Virgin Mary.

The world’s most ancient Easter Egg was discovered in our country. This was not mentioned in our schools, but I found it in Ferenc Móra’s book, titled Travels in the underground Magyar country. Móra was a teacher, a prolific writer, archaeologist and founder of an ethnographic Museum. Here is a short quotation from the above book: “Here I am just about coming to the end of telling everything we uncovered, the abjects that will probably never reach the cabinets of exhibits, even when we will have such cabinets and could place them somewhere. These are the usual decorative objects, stirrups, decorations for harnesses, metal decorations of men’s belts, and all the fineries used by women. But there was something fully unusual among these objects: one egg-shell, found in a very poorly appointed grave the hand of an old lady. The egg, as a provision for the journey to the other world was fairly frequent, especially in the so called Hunnic graves.

We have a cemetary, where I found eggs in three-hundred graves. But this here is not such an egg, like the others. It was painted brown with something, and a ladder-design was scratched into this paint until it reached the white shell of the egg. The ladder design was very regular, a ladder, thus forming a girland. This design can be seen on all the seventy-three pieces. Because this respectable ancestor of the Easter egg came out in these many pieces from the hard soil, which does not easely gives up its content. The fifteenhundred year long grasp of the old lady has also

done its job, the tip of a shovel also ran into it, thus multiplying even further the original number of pieces by the time it came to rest in a box.

Avarokori hímestojás töredéke. A kapcsolásmód a felsőbissai szarutárgyakéval egyezik. A díszítvény csak úgy kap erőre, ha a hímét jelölő vonalpadrok közé haránt vonalkézssal kitöltődik. A mai szaruk hasonló technikáját a fenti rajz szemlélteti. (Kis-zombori lelet.)

My faithful helpers in this work were professors Sebestyén and Czögler gave a binding promise that they are going to restore this egg, better yet the seventythree morsels of an egg, as far as it is humanly possible. (pp. 446-447)

One can see that they kept their promise in the scientific journal of the *Magyarság Néprajza*, which also shows the image of this work, as seen above. (31:248)

The egg itself, the brown color belongs into the Avar-Magyar group's holy symbols.

Márton Balázs, the director of the Kézdivásárhely Ladie's Highschool collected 1500 designs used by the population to decorate Easter eggs. A study preserved some of them in the April issue of 1992 of the Csernáton booklets. He mentioned among others "... after a long examination of these the question arises, where does the folk-spirit's miraculous imagination come from which does not create any stereotypical forms, where the admirable taste comes from which they are also able to express. But by then the answer also comes independently, because the person admiring these has to come to the conclusion that these forms and colors come from the innermost spirituality and conditions of the people, everything finding an expression of the artists' nationality, religion, degree of culture their occupation, taste, joys of the past, the sorrows, their first love, the starry sky, the great natural world with its plants, animals, etc...."

The Professor mentions in connection of paints, painting materials that these are still prepared at home. It is hard to translate the words for the vessels in which they store all these for the time they are used. He also mentions that the favorite colors are the red, pink, light blue and green.

His mention is also very important for us, that all these egg-designs can also be found down to the last in their embroideries. "... The decorative arts spring from the same roots, with unbelievable skill, which accommodates every – to be used – material's purpose, its form and parts, the attached thoughts and feelings." So our people preserved in their ancient art the higher consciousness of our Golden Age, and they transferred these later onto their objects of use.

Linguist and ethnologist Adorján Magyar was able to translate for example from the cross-stich embroidery the structure, and age of a Bronze Age house. The above Márton Balázs gave us direction to learn to know that the forms of the Golden Age were not only preserved by our eggs, but our embroideries. These are also supported by the old poems and folk songs:

.I know my dear man
That you try to hide
That you want to close
Your gate and door
You even want to hide
Your dear, lovely daughter

For this may God bless
The lord of this huse,
After a red dawn
May bring up your sunny day,
So you may enjoy
Your Easter day
(Alsó Csernáton.)

In the little garden of this house
Grows a beautiful rose tree
She may be brought up in a rose-garden
By the Good Creator
I sprinkle water on this rose tree
May blessing fly upon her head
I ask this from God for her
My pay is a red Easter egg.
(This is a more frequently used text.)

The more ancient such texts don't use the later concepts of house, door, etc. In the Golden Age they donned their Fairy-dresses, and their little songs, poems reflected this natural world. The beginning of such song:

Good morning, good morning my dear lily flower
I will water you with rose-water, so that you wont wilt,
I was walking in a round forest, and saw a red egg...

This later continues with one objet of the modern world: Here I have to mention that the Magyar words for waggon and swing have only one vowel difference: hintó and hinta. Originally it may have been swing (hinta), which is easily made in a nature based society.

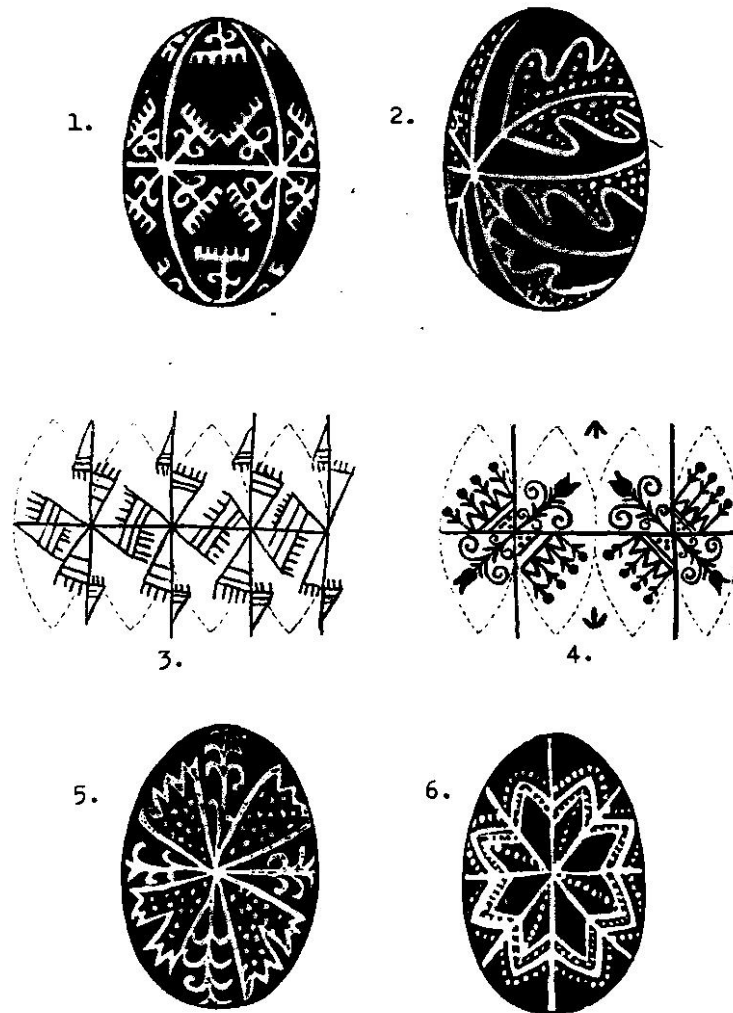
My swinging waggon, drawn by a lamb, I flew right away here
Here you are, the rose water, my pearl, my lily of the valley,
where is the egg, the red egg, which I am awating with my satchel bag...
(A frequently used text)

The beginnings of our literacy have started here, in the relics which were written with a liquid material, reaching back to the Golden Age. Beyond the perfect structural and artistic form of our Easter Eggs we also find the form-world of the ancient Magyar ethnic groups and I am sure, they have more messages for a person who is experienced in this subject. Considering that our ancestors were vegetarians in this age, animal models were not used. Neither did they need hard objects, the origin of the rovás started -- as mentioned before -- in the soft sand, or gold basic materials, easily carved with a tree branch, or by hand.

The memory of this is preserved in the folk custom, that before holidays, they make with a broom made of dry sticks designs in the dust around the flower beds and even the open roads. The former I observed in Balatonszárszó, the other in the town Pula, as a child,

Our language also began to grow, and flower here. With the growing of language, and the surrounding nature the thought-transfer within a material grows also, which we call now writing. The first among these object – thought – language – representation was the egg, representing the Universe. Its symbol became in later folkstories about the Golden Egg... The ancient decorations of these eggs preserved our ancestors' reciprocal world-view: "...as it is in Heaven, so it is on this Earth..." This worldview was present in all parts of the country, in the culture of all ethnic groups, untouched. Only the "city fashions" of later centuries were able to ruin the messages of our ancient culture, which transmitted this message since the dawn of time.

Easter eggs

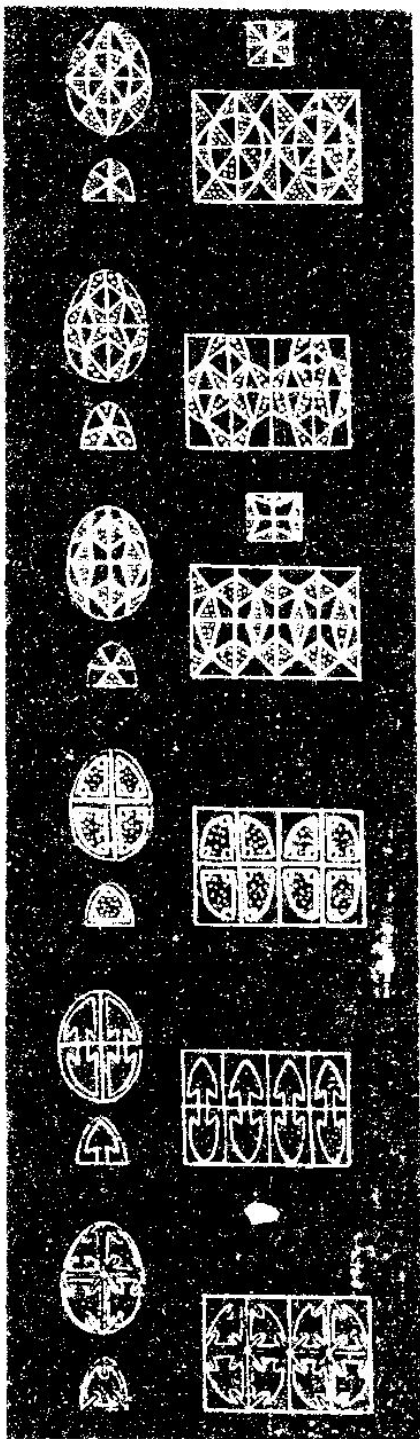
*Himes tojások. A középsők tojáshímek kiterített rajzai. (Losonc palóc vidéke.)
Fent : Kézdivásárhely, (Háromszék m.) Lent : Kiscsány, (Baranya m.) és Oltárc, (Zala m.)*

Besides the reciprocal worldview we can clearly see the symbolism of our ancient ethnic groups. On the picture on the left, we see the Magyar mag (kernel) design, the Jász-Magyar star, the Hun-Magyar ék (wedge) in a most artistic manner.

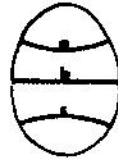
Later you can see the ancient Csodaszarvas symbol as Sun-symbol, the same on no.3 design.

On design no.4 of Kézdivásárhely is the design of the Kazár-Magyar people, along with the Magyar mag (kernel) design. The first can be read as Székely-Magyar, the latter as Kazár-Magyar.

CSÍKMEGYEI TOJÁSOK. (V.19)

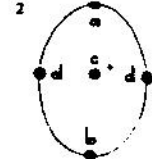
- a) mindkettő
horizontális
felület
b) mindkettő
horizontális
felület

- a) felül felül
b) középső felül
c) alul felül

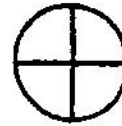
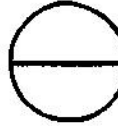
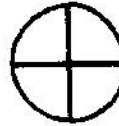
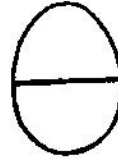
- a) körtárcsai
ferde felület
b) oldalról
ferde felület

- a) csúcs
b) él
c) lapközéppont
d) oldalról
metszéspontok

3

- a) nyolcmásod
felület
b) négyrészes
felület
c) négy
horizontális
felület

THE STORY OF CHRIST'S SUFFERING

Kramer's and Jacobsen' English translation inspired me to translate the Sumerian text of suffering in Damuzi's poem, which has elements taken from the Magyar mother culture as some misunderstood fragments reached the later developed Sumerian culture.

The images that come to life are but an echo of the Magyar traditions in the Carpathian Basin. There is the mother, who sees a dream, the son worried about his mother and brother, who is forced to flee.

There is the story of the boy who turns into a deer, who has home only in forests and meadows.

There is the typical, non Christian story of suffering. These are picture-books of Magyar traditions. The milk, which caught in a dish tells us about a matriarchal society. The Magyar legends catch blood and milk in this vessel, as a symbol of the equality between men and women, as explained by Jenő Szilveszter.

I will bring now without explanation some ancient prayers with similar though patterns. All these are from the book of Zsuzsanna Erdélyi's collection of Archaic Magyar Prayers.

The Golden Dish Catching the Madonna's Milk

I am looking up to Heaven
I see there a golden tree,
It is golden on the outside,
It is merciful inside.

Underneath is a golden dish
In it are three drops of milk of the Madonna
Three drops of blood of Lord Jesus. (242)

The door of heaven appears open
One can see there a golden beam
Next to this a golden dish
In it you see Lord Jesus' three drops of blood
Our Lady Mary's three drops of milk. (388)

In the middle of
The Garden of Paradise
There is a golden nail on the golden tree
On it a golden kerchief
In it Lord Jesus' three drops of blood
Our Madonna's three drops of milk.
Whoever washes in this and dries in the golden kerchief
Can go in honor to our Lord Jesus. Amen. (248)

Jesus's Magyar Suffering Story

They are hitting him with iron rods
They nail him with iron nails
They scourge him with iron whips (451)

They hit him with iron twigs
They scourge him with iron whips
They crown him with thorns. (441)

*

They bound him with iron chains
They hit him with iron hands
They spit on him with iron spit (367)

*

They hit him with iron twigs
They scourge him with iron whips (346)

*

They bound him onto an iron rod
They hit him with iron spear. (365)

*

(The mother way crying...)
... when they take now my holy son
To the mountain-top called Zsella to hit him
To nail him with dull nails
To spear him with spears
To stab him with iron tools.. (417)

*

They hit him in the face with iron whips... (337)

They hit him with iron gloves
They hit him with iron whips. (294)

*

They hit him there with lances
They slug him with iron rods
They hit him with iron whips. (287)

*

*

Unceasingly I cry for you
With a bitter heart myself
My heart goes out for you seeing you
With my teary eyes,
Have mercy on me
Beautiful violas of the forest,
With bitternes the mountains'
Rumbling downpours

May it finally end
My bitter complaint... (V.1:755 **Moldva**)

ANCIENT MAGYAR CRY OF MARY

„...you are bitterly tortured, hit with iuron nails..”